ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರ: ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಹಸನ್‌ಸಾಹೇಬ್ ಪಿಂಜಾರ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶ ಭಟ್
ಸಾ: ಇದ್ದಲಗಿ ತಾ: ಹುನಗುಂದ, ಜಿ: ಬಾಗಲಕೋಟ – 587 112
☎: 8217799651 **ಮಿಂಚಂಚೆ:** hasanagri@gmail.com

"ಪಶುಪಾಲನೆಯು ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಹುತೇಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿವೆ. ಈ ಆತಂಕಕಾರಿ ವಿಚಾರ ಅತಿ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಕೃಷಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ತಜ್ಞರ, ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆದ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು, ಅವರಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ"......ಎನ್ನುವ ಈ ಲೇಖನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಲೇಖನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪಶುಪಾಲನೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಆದಾಯ ಭದ್ರತೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಪಶುಪಾಲನೆಯು ಪೂರಕ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು. ಅದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೀವನಾಧಾರವಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳದೊಂದಿಗೆ ಅಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಕಸವಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವ ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕಿ, ಮರಿ–ಕರು ಹಾಕಿ ಹಾಲು, ಹೈನು, ಮತ್ತು ಮಾಂಸ ನೀಡುತ್ತ ಪೋಷಕಾಂಶ ಭದ್ರತೆ ನೀಡುವ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಉಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಮವನ್ನು, ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲ–ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಪಶುಪಾಲನೆಯು ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಹುತೇಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿವೆ. ಈ ಆತಂಕಕಾರಿ ವಿಚಾರ ಅತಿ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಕೃಷಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ತಜ್ಞರ, ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆದ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು, ಅವರಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ.

ಪರಿಹಾರವೆಂದರೆ ಈಗಿನ ಪಶುಪಾಲನಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕೃಷಿಕರ, ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯುಲ್ಲಿ ಹಿತಕರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಹಸಿರು ಪರಿಸರ, ಮರೆತು ಹೋದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಲರವ, ತೊರೆ–ಝರಿಗಳ ಜುಳುಜುಳು, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಿವಿ–ಕಣ್ಮನ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ: ಪಶುಪಾಲನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿನೋಡೋಣ.

ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಾಣಿಕೆದಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು: ಒಣ ಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯಾದರೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೊಂದಿರುವ ಬಹುತೇಕ ರೈತರು ಜಾನುವಾರು ಪಾಲನೆಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮಂಜಸ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದ ಜೊತಗೆ ಅವರ ತಪ್ಪು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳೂ ಸಹ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮೇವಿಗಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜೋಳ–ಸಜ್ಜೆ–ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗಳ ರಾಶಿಯ ನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಕಣಿಕೆ–ದಂಟು–ಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮೇವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯೇನೋ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಕುಡಿಯಲು ಶುಚಿಯಾದ ನೀರು, ಬಿಸಿಲು–ಮಳೆ–ಗಾಳಿ–ಚಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದು ಸೂರು, ಪೋಷಕಾಂಶಯುಕ್ತ ಪೂರಕ ಆಹಾರ, ಅಗತ್ಯ ಆರೈಕೆ–ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ರೈತರಿಗೇನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯ?

ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಜನರಿಗೆ ಸಗಣಿ ಮತ್ತು ಗಂಜಲದ ವಾಸನೆ ಸಹ್ಯವೆನಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಲಾಭದಾಯಕವೆನಿಸದ ಕಾರಣ ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು

ರೈತರಿಗೆ ಹೊರೆಯೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತರು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯರ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ವಿರೋಧವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಪಶುಗಳನ್ನು ಸಂತೆಗೆ ಒಯ್ದು ಮಾರಿ ನಿರಾಳವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಿಲ್ಲದ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಜೀವನ ಸವೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲೊಮ್ಮೆ ಪಾಕೆಟ್ ಹಾಲು ಖರೀದಿಸಿ ಹಾಲಿನ ಚಹಾ ಸವಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲು–ಮೊಸರು ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಣ್ಣೆ–ತುಪ್ಪಗಳು ನೆನಪು–ಕನಸು ಮಾತ್ರ. ಕೆಲವೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ದನಕರುಗಳ ಆರೈಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಲನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಆಕಳು–ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ–ಕೋಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ– ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇಸಿ ಆಕಳು ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ– ದಿನೇ ದಿನೇ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಗಣಿ ಗೊಬ್ಬರ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದು, ಸರಳವಾಗಿ ದೊರಕುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ರೈತರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಪೂರಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳೇ ಅವಶ್ಯ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಮರೆತು ಹೋದಂತಾಗಿದೆ. ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆ, ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ, ಇಂಗಾಲಬಂಧನದ ವಿಷಯಗಳು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಒಣಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯಸಂಕುಲ ಅಳಿವಿನ ಅಂಚಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣುಗಳು ಸಾವಯವ ಇಂಗಾಲ ಅಂಶದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಸಿದಿವೆ.

ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೇಯಿಸುವುದು: ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸರಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಶಿಕ್ಷಿತರು. ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಎಲ್ಲರೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸದೇ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೇಯಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ತಪ್ಪು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಬಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲೇಬೇಕು. ಜಾನುವಾರುಗಳ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಕಣಿಕೆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಲು, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವವರು ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಆದಾಯ ಪಡೆಯಲು, ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ತೋರುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ತತ್ತರಿಸಿರುವ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ತೊಡಕಾಗದೇ ಪೂರಕವಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಯಾದಂಡ ಬೀಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ಸರಳ ಸಾಧ್ಯ.

ಸಮುದಾಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ತತ್ವ ಅನುಸರಿಸಿ, ರೈತರಿಗೆ, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಅಗತ್ಯ, ಮಹತ್ವ, ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಕಾಪಾಡುವ ಅಗತ್ಯ, ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಭೂಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಗಿಡ–ಮರಗಳ ಪಾತ್ರ ಕುರಿತು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ, ಅವುಗಳ ಕಟಾವು, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಶೇಖರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ ರೈತಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ತರಬೇತಿ–ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ರಸ್ತೆಗಳ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಗೋಮಾಳ ಮತ್ತಿತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೇಯಲು ಬಿಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಾಮದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಮಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ಭಾಗದಂತೆ, ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮೇಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಉತ್ತಮ. ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು. ಈ ನಿಷೇಧಿತ ವಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೋಮಾಳ, ಬೀಳು–ಬಂಜರು–ಬೇನಾಮಿ –ವಾರಸುದಾರರಿರದ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಇತರೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಾಡುಗಿಡಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆಡಬೇಕು. ದನಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೇಯಲು ಬಿಡುವ ಬದಲು ಮೇವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಕಟಾವು, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಡುವವರಿಗೆ, ಗಿಡ–ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವವರಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವದನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ರೈತರು ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ, ಜಮೀನಿನ ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು, ಕೃಷಿ–ಅರಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಲು, ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲುಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕು. ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲು, ಮೇವು ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಕಟಾವು, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಮೇವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ಜಾಗೃತೆ ವಹಿಸಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ, ನಗರದ ಬಡಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಚಾರ ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು. ಮರ–ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಿರಿಸಿರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು. ರೈತರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ರೈತರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರ: ಸಮುದಾಯ ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಇದು ರೈತರ ಸಮೂಹ ಉದ್ಯಮದ ಮಾದರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯ ರೈತರಿಂದ ನಿಗದಿತ ಸಮಂಜಸ ಶುಲ್ಕ ಪಡೆದು ಅವರ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆರೈಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಶುಚಿಯಾದ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಸುರಕ್ಷಿತ ಪರಿಸರ ಒದಗಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ರೈತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ/ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹೊರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ.

ರೈತರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಮುದಾಯ ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಉತ್ಸಾಹಿ ಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಸಹ ಇಂತಹ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿ, ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ, ಅರೆಸರ್ಕಾರಿ, ಸಹಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಒಡೆತನದ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಒಂದು ಚುನಾಯಿತ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ತಜ್ಞ–ಸಲಹಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗಿ–ಕಾರ್ಮಿಕರ ತಂಡಗಳು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಗೋಮಾಳದಂತಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಡೆದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಸರಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಇದು ಆರಂಭಿಕ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕ. ಜಾನುವಾರುಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ, ದಾಖಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ, ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ದಕ್ಷತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ರೈತರ ಆಕಳು, ಎಮ್ಮೆ, ಎತ್ತು, ಕೋಣ, ಕರುಗಳು, ಆಡು, ಕುರಿ, ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ದನಗಳು, ಬೀದಿ ದನಗಳು, ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ವರ್ಜಿತ ಪಶುಗಳು, – ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಪಶುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿ, ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ದೇಶೀ ಜಾನುವಾರು ತಳಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯ ರೈತರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಗಣಿ ಗೊಬ್ಬರ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು ಪೋಲಾಗದಂತೆ ಸತ್ವಯುತ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಸದಸ್ಯ ರೈತರಿಗೆ ಅವರ ಜಾನುವಾರು ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವುಗಳ ದೇಹದ ತೂಕಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅದರ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಸಮುದಾಯ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದರೆ ಗ್ರಾಮ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾಪಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ನಾನಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವೃಥಾ ಪೋಲಾಗುವ ಮಾನವ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸದ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸದಸ್ಯ ರೈತರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಶುಲ್ಕದೊಂದಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ಮಾಡಲು ಶೇರುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಬೇಕು. ಕೇವಲ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಬಯಸುವವರನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಬಾಬತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ಶೇರುಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾವತಿಸಬಹುದು. ಸದಸ್ಯ ರೈತರ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಅರ್ಹತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ, ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ವೇತನ/ಕೂಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮೇವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅಥವಾ ಅವಶ್ಯ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಿ ಹಣ ಗಳಿಸಬಹುದು.

ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವುಗಳ ದೇಹದ ತೂಕ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷ ಆರೈಕೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸದಸ್ಯ ರೈತರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ದಾಖಲೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸದಸ್ಯ ರೈತರಿಗೆ ಬಟವಡೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಖರ್ಚಿನ ಬಾಬತ್ತನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಿ ಉಳಿದ ಪಾಲನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಾಕಿದಾರ ಅಥವಾ ಸುಸ್ತಿದಾರಸದಸ್ಯರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ: ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ/ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ರೈತರಿಗೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಲ್ಲದು.

ಅವಕಾಶಗಳು: ಜಾನುವಾರುಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ದೇಸಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೇಡಿಕೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಚ್ಚಾ/ಸಂಸ್ಕರಿತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೇಸಿ ಆಕಳುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ದೇಸಿ ಗೋವುಗಳ ಗಂಜಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸರಳಗೊಂಡು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಪುಲ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರೈತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ, ಸಹಕಾರ ಕೃಷಿಯತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲು ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಲಿದೆ. ಪರಿಸರ ವಿನಾಶ ನಿಧಾನಗೊಂಡು ಸ್ವಚ್ಛ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಲಿದೆ.

ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು: ಆರಂಭಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಹೊಂದಿಸುವುದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಂಡವಾಳ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣ ಸಿಕ್ಕ ನಂತರವೇ ಯೋಜನೆಯ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಒಳಿತು. ಸದಸ್ಯರಾಗುವವರಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಕೊರತೆ; ಅಸಹಕಾರ ಕಂಡಾಗ ಸೂಕ್ತ-ಸಮಂಜಸ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು. ವಂಚಕರಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅವಶ್ಯ.

ಅಪಾಯಗಳು: ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗಿ ಅಥವಾ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ರೋಗ-ಕೀಟ ಬಾಧೆಯಿಂದ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ವ್ಯವಹಾರ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪಶುವಿಜ್ಞಾನ ಪರಿಣತರ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ನಷ್ಟ ಸಂಭವಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಹೊಣೆ. ರೈತ ಬಣಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಡಬಹುದಾದ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕರನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೊಣೆ.

ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು: ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೇಯಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಸಮುದಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸಫಲವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದೇ ಆದಲ್ಲಿ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಸ್ಯಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ಆಪತ್ತು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಂಟ್ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಳನಳಿಸುವ ಹಸಿರು ಕಾಡುಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿಗೆ ತಂತಾನೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಪುನರುತ್ಥಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆರೆ-ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ಹೂಳಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗುವ ಮಳೆ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಂತರ್ಜಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬತ್ತಿ ಹೋದ ತೊರೆ-ಝರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪಸೆ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಒಡೆತನದ ಈ ಪಶು ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುಪರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಮೇವಿನ ಇಳುವರಿ, ಉತ್ಪಾದನೆ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ಕಟಾವು, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿ, ಜಾನುವಾರುಗಳ ಆರೋಗ್ಯ, ಅವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಮಾಲಿಕರ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಹೆಚ್ಚಳ ನಿಶ್ಚಿತ. ತಿಪ್ಪೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಪೋಲಾಗುವ, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾದ ಮೀಥೇನ್ ಅನಿಲವನ್ನು ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಘಟಕಗಳಿಂದ ಮೂಲಕ ಅಡುಗೆ ಅನಿಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಅಧಿಕ ಸತ್ವದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ವಿಸ್ತೃತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯತ್ತ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಮಾಜದತ್ತ ಸಾಗಬಹುದು.

ಭೂರಹಿತರು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಬಹುದು. ತಮಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾರಾಟದಿಂದ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜಾಗಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇವನ್ನು ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸುವುದರಿಂದ, ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ-ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಜಾನುವಾರುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದಿಂದ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದು, ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭವಿದೆ. ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು ಸ್ವಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ, ಖಾತ್ರಿ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಆದಾಯ ಪಡೆದರೆ, ಪಶುಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ತಾಪತ್ರಯ ಬಾರದು.

ಶಾಲೆಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುವ ದನಗಾಹಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮರಳಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪಶುಪಾಲನೆಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದವರು ಮತ್ತೆ ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಬಹುದು. ದುರ್ಲಭವಾದ ಹಾಲು-ಹೈನಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೂ ಸಹ ದೊರಕುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಬೇಲಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಾರದು. ರೈತರು ತಾವು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೇ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಬಹುದು.

****